

Framtidsprogram för kvinnors företagande och välfärdsjobb

december 2005

Allians för Sverige.
maktskifte06.se

Inledning

Den viktigaste uppgiften för en ny regering är att förutsättningar för fler jobb och för att fler människor ska få chansen att gå från bidrag till arbete. Allt för många människor står idag utanför arbetsmarknaden eller har en svagare förankring i arbetslivet än de skulle önska. Att människor ställs utanför arbetsgemenskapen, inte tillåts växa med nya yrkeserfarenheter eller komma till sin rätt i samhället är en social katastrof.

Ska vi lyckas krävs det att fler människor är beredda att starta företag, och att fler företagare är beredda att nyanställa. Redan i Bankeryd presenterade Allians för Sverige en rad reformer som förbättrar företagsklimatet och som gör det enklare och mindre riskabelt att anställa. Nu tar vi ett steg till och lägger förslag som särskilt underlättar för kvinnor att starta och driva företag.

Redan idag är många kvinnor verksamma inom den snabbväxande tjänstesektorn, där det finns en stor potential för fler att bli företagare. Om vi ska kunna ta till vara den potentialen, och de jobb som kan skapas, behöver vi riva de hinder som försvårar kvinnors företagande, och ge tydliga förutsättningar som leder till att fler kvinnor tar steget att starta eget. För tjänstesektorn som helhet är det viktigt att arbetskraftskostnaderna på sikt minskar.

Bättre villkor för kvinnors företagande är en nyckel för att få fler jobb. Mångfald i vården och omsorgen är en annan. Den undersökning Allians för Sverige har låtit TEMO genomföra visar att vårdbiträden, sjuksköterskor, läkare och annan personal är övertygade om att vårdkvaliteten höjs, arbetsvillkoren förbättras och kan tänka sig att delta i arbetet för att utveckla mångfalden inom vård och omsorg.

Mer än hälften av Sveriges kvinnor är anställda i den offentliga sektorn. Allt för ofta förhindras enskilda initiativ och eget företagande i den offentliga sektorn. Genom att öppna vården och omsorgen – med fortsatt finansiering över skattsedeln - för enskilda initiativ får fler kvinnor möjlighet att starta företag, men det öppnar också för nya arbetsformer som kan leda till ökad kvalitet, både för patienten och för de anställda. I förlängningen är det också bra för de anställda i offentlig sektor eftersom fler alternativ och ökad mångfald också kommer förbättra arbetsvillkor och löneutveckling.

I den här rapporten lägger Allians för Sverige förslag till reformer som stimulerar kvinnors företagande i näringslivet som helhet, och till reformer som öppnar vården och omsorgen för ökad mångfald och fler enskilda initiativ. Vi lägger nu ännu en pusselbit för att en ny regering ska kunna ta till vara Sveriges möjligheter till tillväxt och utveckling, och ge varje enskild människa möjligheter att växa.

Bättre företagsklimat

För att fler ska komma i arbete måste det bli fler som är beredda att starta företag och fler företag som är beredda att anställa och växa. Fler i arbete och fler företag betyder också bättre och tryggare välfärd. Genom bättre villkor för jobb och företag stiger tillväxten och de offentliga utgifterna inom olika bidragssystem kan pressas tillbaka. Då finns det mera pengar till vård och omsorg. Genom att bryta upp de offentliga hierarkierna kan nya lösningar prövas och personalens kraft och förmåga kan komma bättre till sin rätt.

På många sätt har Sverige goda förutsättningar. Svenskarna är välutbildade och har stor yrkeskompetens. IT och annan kommunikationsteknik har vi tagit till oss snabbt. Sverige präglas av öppenhet mot omvärlden och vilja att ta till sig förändringar. Ändå blir det få jobb och ändå är det många som arbetar mindre än de skulle önska.

Även om förutsättningarna på många sätt är goda är det komplicerat att starta företag. Höga skatter på företagare, omfattande och krångliga regler begränsar företagandet. Inom viktiga områden, inte minst inom vård och omsorg har den offentliga sektorn också en mycket stark ställning, vilket försvårar framväxten av olika alternativa driftsformer.

Eftersom småföretagare är en viktig förändringsmotor som skapar många nya jobb är företagarnas problem också en förklaring till att så få jobb kommer till stånd. I Sverige har vi inte tagit till oss småföretagarens roll som förändringsmotor fullt ut. Det är företagare som hittar nya produkter eller som introducerar en ny teknik för att sänka produktionskostnaderna och priserna för konsumenterna. Det är företagare som hittar nya organisationsformer och sätt att möta kunder. Företagare skapar ofta marknader som ingen trodde existerade. Att nya företag oftast startar inom områden med bristande konkurrens och god lönsamhet bidrar också till att sänka priserna och förbättra servicen för konsumenterna.

I Sverige är villkoren ofta goda för stora företag, men sämre för småföretagaren. Företagaren behandlas allt för ofta med misstänksamhet från myndigheternas sida. Allt för ofta förstår inte myndigheterna de särskilda villkor som gäller för skapande företagare. Skattesystemet beaktar t.ex. överhuvudtaget inte att det är avsevärt mer riskfyllt att driva företag än att vara anställd.

Allians för Sverige har presenterat ett omfattande program för att förbättra villkoren för företagare att växa och anställa. Genom en stor inkomstskattereform sänker vi skatterna både för de anställda och för företagare. Vi vill förbättra 3:12-reglerna och motverka diskriminering av fåmansföretag. Förmögenhetsskatten avskaffas under nästa mandatperiod. Anställning i nya och växande företag underlättas genom sänkta arbetsgivaravgifter. Vi avskaffar medfinansieringen i sjukförsäkringen så att fler törs

anställa. Nystartsjobb införs för att ge dem en chans som under lång tid varit arbetslösa, sjukskrivna, förtidspensionerade eller socialbidragsberoende. Åtgärder sätts in mot regelkrångel och byråkrati som motverkar företagande. Svarta arbeten förvandlas till vita, en tjänstemarknad öppnas och jämställdheten förbättras bl.a. genom införande av ett avdrag för hushållstjänster.

Programmet för fler jobb i växande företag är starkt, men det finns skäl att ytterligare förstärka satsningarna. Vi är övertygade om att bättre villkor för företagande, inte minst genom att öppna nya möjligheter t.ex. inom vård och omsorg, också kommer att skapa förutsättningar för fler människor att komma i arbete.

Kvinnors företagande

Drygt vart fjärde företag i Sverige drivs av en kvinna, och knappt 30 procent av de nystartade företagen startas av kvinnor. Båda siffrorna varierar något i olika undersökningar, beroende på hur man mäter, men det är helt oomtvistat att kvinnors andel bland företagarna är betydligt lägre än kvinnors andel av befolkningen. Dessutom äger kvinnor mindre än en femtedel av företagskapitalet och är i klar minoritet på ledande poster i alla branscher och i alla storlekar på företag.

Mäns företagande är tre gånger så stort som kvinnors. Att kvinnor i lägre utsträckning än män väljer att starta företag visar att kvinnors företagande är omgärdat av olika hinder som håller kvinnors andel bland företagarna på en alltför låg nivå.

Bilden av en kvinnlig företagare är ofta en kvinna som startar en butik eller en serviceverksamhet, kanske i vården och omsorgen. Men både kvinnor och män driver företag inom alla branscher i alla delar av landet. Majoriteten av de kvinnor och män som driver företag har tillväxtambitioner och ett antal verkar på en internationell marknad. Framförallt kvinnorna är dessutom unga och välutbildade.

Jämför man kvinnor och män som driver företag inom samma bransch är likheterna helt tydliga. Men det finns också skillnader, särskilt mellan branscher där kvinnorna dominerar som företagare och branscher där det vanligaste är att företagaren är en man. Kvinnor driver färre och i genomsnitt mindre företag än män. De lånar mindre pengar, gör färre konkurser och är mer noga med vem som får investera i deras företag. Och oftare än män anpassar de sitt företagande till familjens behov.

Det är slående att 60 procent av de kvinnliga företagarna har valt företagsformen enskild näringsidkare, medan bara 40 procent av männen gjort detsamma. Valet av företagsform styrs ofta av vilken bransch man är verksam i, av företagets kapitalbehov och dess storlek, men även när man tar hänsyn till dessa faktorer så är det tydligt att kvinnor oftare än män väljer företagsformen enskild näringsidkare istället för t.ex. aktiebolagsformen.

Det är en vanlig myt att kvinnliga företagare inte vill låta sina företag växa. Viljan till expansion finns, men allt för få går från ord till handling.

Frågar man de kvinnliga företagarna om vad som hindrar dem från att växa anger många tidsbrist som en viktig faktor, tillsammans med dålig lönsamhet, myndighetsregler, svag efterfrågan, begränsad tillgång på lämplig arbetskraft, begränsad tillgång till nytt externt ägarkapital och begränsade möjligheter att få lån. Endast var fjärde kvinnlig företagare har någon gång ansökt om och blivit beviljade lån. Ett antal kvinnor har sökt men fått avslag och var sjunde kvinnlig företagare finner det inte mödan värt att söka lån.

Den bilden förstärks av att många kvinnliga företagare beskriver att de inte upplever att deras affärsidéer tas på allvar av banker och finansieringsinstitut och att de därför har svårt att få lån till att starta och driva företag. Allra tydligast uttrycks det av kvinnor som är verksamma utanför de stora städerna. Sannolikt är kvinnors negativa erfarenhet av möjligheterna att beviljas lån en viktig orsak till att kvinnor i lägre utsträckning än män alls väljer att gå till banken och söka finansiering.

Möjligheten att få finansiering är en viktig skillnad mellan kvinnors och mäns möjligheter att starta och driva företag. En annan viktig faktor kan ligga i förberedelsefasen. Kvinnor tenderar att vara mer måna om att ha en välutvecklad och färdig affärsidé innan de startar. Dessutom börjar kvinnor oftare än män försiktigare och i liten skala. Många kvinnor vittnar om att kombinationen av val av bransch, t.ex. i den kapitalsnåla tjänstesektorn, och de sämre möjligheterna att få finansiering avhåller många kvinnor från att starta företag. Eftersom kvinnors andel av den samlade förmögenheten är avsevärt lägre än mäns samverkar dessa faktorer sannolikt på ett sätt som gör det svårare för kvinnor att få ihop tillräckligt kapital för att starta företag, eller att starta företag i annat än liten skala.

Kvinnor startar och driver, som konstaterats, företag i alla branscher, i hela landet. Men en viktig hämsko, som håller tillbaka entreprenörskapet för en stor andel av kvinnorna, är att stora delar av vården och omsorgen, där hälften av landets kvinnor är anställda och har förstahandskompetens, inte är öppen för enskilda initiativ. Eftersom många företagare helt naturligt väljer att bli aktiva inom den bransch där de tidigare verkat är den slutna offentliga sektorn en viktig förklaring till varför kvinnors andel av företagarna är lägre än männens.

Med fler kvinnor som startar företag, driver företag och låter sina företag växa skulle vi få en starkare ekonomisk utveckling, men det skulle också medföra andra positiva effekter. En sådan effekt är att fler kvinnor skulle skapa, och delta i, de informella nätverk där företagsledningarna ofta rekryteras. En annan är att möjligheterna att komma åt löneskillnaderna mellan kvinnor och män förbättras. Erfarenheten visar nämligen att fler kvinnliga chefer är ett viktigt sätt för kvinnor att få en rättvis lönesättning. Men de allra största löneskillnaderna beror på att kvinnor och män ofta är verksamma i olika sektorer, varför en viktig nyckel är att bredda kvinnors

arbetsmarknad och att öppna upp traditionellt manliga arbetsplatser t.ex. inom teknik och naturvetenskap för kvinnor.

Vård och omsorg

Många delar av vården och omsorgen fungerar bra. Samtidigt finns det stora brister. Tillgängligheten för patienterna är under all kritik. Det visar exempelvis den undersökning som Allians för Sveriges arbetsgrupp för välfärd presenterade i somras. Där framkom att tillgängligheten i den svenska vården var sämst i en jämförelse mellan åtta jämförbara europeiska länder. Undersökningen visar också att svenskarna upplever att vården har sämre kvalitet än medborgarna i andra europeiska länder. Många köar i årtal och vittnar om att bemötandet, säkert ofta p.g.a. tidsbrist, inte är så bra som man kan önska. Många äldre känner en oro för att kvaliteten i äldreomsorgen urholkas och att personalens tid inte räcker till.

Allians för Sverige vill prioritera tillgänglighet och trygghet i välfärden. Valfrihet och självbestämmande för den enskilde är ett medel för att få högre kvalitet i vården, samtidigt som det är ett mål i sig att varje person kan påverka sin egen situation och få möjlighet att fatta beslut som rör sin egen vardag. Extra ansträngningar måste göras för att valmöjligheterna ska omfatta alla, inte minst de grupper i samhället som nära nog berövats alla möjligheter att välja, som äldre, sjuka och funktionshindrade.

Det råder enighet mellan de politiska partierna om att välfärden ska vara solidariskt finansierad och fördelas efter behov. En tydlig skiljelinje går dock mellan Allians för Sverige och Vänsterkartellen när det gäller valfrihet. Istället för att åtgärda problem inom vård, skola och omsorg inriktar sig den socialdemokratiska regeringen och dess samarbetspartier på att obstruera de alternativ som faktiskt fungerar.

Allians för Sverige vill istället uppmuntra en mångfald av olika aktörer som tillhandahåller välfärdstjänster. Detta leder inte bara till högre kvalitet och större valmöjligheter för den enskilde, det ger förutsättningar för bättre arbetsmiljö för de anställda och för vården och omsorgen att bli framtidsbranscher i ett växande Sverige.

Exemplen där privata alternativ bidragit till att höja kvaliteten i vården och omsorgen, och höja trivseln bland vårdpersonalen, är många. Ett av dem är Storkens mödravårdscentral i Linköping. Den enkla filosofin när Shori Zand startade Storken var att hon ville ge gravida kvinnor en chans att själva välja vem som ska stå för deras mödravård. När hon startade 2000 fanns det inga andra alternativ än de offentliga för en gravid kvinna i Linköping.

I september 2000 hade Storken 6 -7 gravida patienter. Men gensvaret kom snabbt, och nu har mödravårdscentralen 3000 besök om året och tio anställda. Så gott som dagligen hör kvinnor från hela Östergötland av sig och vill få sin mödravård hos

dem. Men Storcken tvingas ofta säga nej, eftersom landstinget satt ett tak för hur många kvinnor som ska få mödravård av en privat vårdgivare.

Ett annat exempel är Pålsboda Vårdcentral utanför Hallsberg. Efter 13 år som chef för vårdcentralen i landstingets regi tog Per Hemberg 1992 chansen att driva vårdcentralen vidare privat. Den stora utmaningen var att det behövdes en nytändning för att behålla vårdcentralens läkare. Efter 13 år är resultatet mer nöjda patienter, som har lätt att få komma till vårdcentralen och dessutom får träffa samma läkare, eftersom man lyckats skapa en kontinuitet i personalstyrkan. En framgångsfaktor i Pålsboda har varit att medarbetarna stod bakom idén med att övergå till privat drift, och att personalen medvetet gjorts delaktiga i de löpande besluten, vilket i sin tur skapat större engagemang och mer arbetsglädje.

En nyckel för att få fler företagare i Sverige – och fler kvinnliga företagare i synnerhet – är att öppna stängda sektorer för entreprenörskap och riva hinder så att företagande stimuleras i sektorer där företagsamheten är låg. Och det gäller kanske framför allt den offentligt finansierade välfärdsverksamheten.

Eftersom en stor del av Sveriges kvinnor arbetar i offentlig sektor borde också möjligheterna att starta och driva företag i denna sektor vara stora för denna grupp. Men det råder ett tankefel i Sverige - nämligen att den solidariskt finansierade offentliga verksamheten också ska utföras av offentliga utförare. Detta har tyvärr lett till en i det närmaste monopolsituation inom exempelvis sjukvård och äldreomsorg som under lång tid låst fast de anställda – oftast kvinnor - i strukturer där de ofta saknar möjlighet att själva driva och utveckla verksamheten och att byta arbetsgivare. Resultatet har blivit sämre kvalitet och mindre av nytänkande, företagsamhet och utvecklingsmöjligheter för de anställda. Den mångfald av aktörer som - trots allt – finns ses inte med blida ögon av den styrande vänsterkartellen.

Allians för Sverige vill ta tillvara det stora intresse som finns för att ta över eller starta ny verksamhet inom välfärdssektorn. Den undersökning som TEMO genomfört på vårt uppdrag, och som redovisats i denna rapport, visar att det finns ett stort intresse för att gå från offentlig till privat anställning, inte minst eftersom de privata arbetsgivarna uppfattas som mer positiva för de anställda - och för vårdkvaliteten. Privata vård- och omsorgsföretag har visat sig ge lika bra eller bättre vård, högre produktivitet, lägre kostnader samt mer nöjd och mer frisk personal än den offentliga vården. En undersökning som fackförbundet Kommunal har gjort visar att privat anställda inom äldreomsorgen trivs bättre än sina offentligt anställda kollegor. Exempelvis uppgav de privat anställda att de fick större möjligheter att ägna tillräckligt med tid åt de äldre.

Stimulans av företagsamhet och en mångfald av driftsformer inom den solidariskt finansierade välfärdssektorn, exempelvis vården och omsorgen, skulle således vara av godo både för att främja företagande, inte minst bland kvinnor och för att främja de anställdas villkor och valmöjligheter - samt för att förbättra vårdkvaliteten.

Allians för Sveriges arbetsgrupp för välfärd har därför presenterat ett förslag till ”startlag” för den offentligt finansierade vården, i syfte att stimulera framväxten av en mångfald av aktörer – personalkooperativ, aktiebolag, ideella organisationer och stiftelser.

I startlagsförslaget ingår ett lagstöd för ”avknoppning”, alltså att personal i offentligt driven verksamhet ska ges laglig möjlighet att driva verksamheten i egen regi. Det kan exempelvis ske genom att personalen lägger ett anbud som sedan accepteras av landstinget. Den avknoppade verksamheten ska kunna drivas i olika driftsformer, exempelvis som kooperativ (ekonomisk förening) eller som aktiebolag med personalen som delägare. I förslaget ingår också ett ”avknoppningsstöd” som kan användas för kunskapsstöd så att personal som vill ta över en verksamhet i egen regi ska kunna förbereda sig. Därtill behöver en översyn och förändring av lagen om offentlig upphandling ske så att den dels skapar konkurrensneutralitet mellan olika vårdgivare, och dels hamnar i bättre samklang med de speciella villkor som gäller för vård och omsorg – inte minst avseende patientens rätt till kontinuitet och fritt vårdval.

Men avknoppning i sig räcker inte för att skapa en uthålligt god jordmån för fler företag i tidigare offentliga monopol. Erfarenheter av avknoppningar visar att flera av dem som såg ut som skolexempel på lyckade avknoppningar vartefter stötte på problem, bland annat på grund av gällande upphandlingsregler. Det är inte ovanligt att en avknoppad verksamhet som till en början drivits av tidigare personal vid nästa upphandling blir utkonkurrerad av ett större företag. Anbudsförfarande i kombination med relativt korta kontraktstider gör det alltså riskabelt för ett litet företag att satsa på personal och investera i lokaler.

Därför vill Allians för Sverige att avknoppningar och upphandling kombineras med ett starkt fritt val för den enskilde. När vårdtagaren får välja så uppstår bättre trygghet och kontinuitet både för vårdtagare och personal i den avknoppade verksamheten. Vi vill också anpassa upphandlingsreglerna till de speciella omständigheter som råder för vård och omsorgssektorn. Kontinuitetsaspekten bör spela större roll vid en förnyad upphandling av verksamheten, längre kontrakt ska kunna tecknas, och en avknoppad verksamhet ska kunna få en förlängning av sitt kontrakt om man sköter verksamheten på ett effektivt och kvalitativt sätt.

Allians för Sverige har målsättningen att under kommande mandatperiod presentera ett reformprogram för välfärdstjänster – Fritt Val –, utifrån principen om att öka den enskildes medborgarens inflytande över välfärden. Allians för Sverige har redan föreslagit en genomgripande Fritt Val-reform inom äldreomsorgen. Denna innebär bland annat att alla aktörer, som uppfyller vissa krav, ska kunna erbjuda särskilt boende och hemtjänst till de äldre. Den äldre får, efter biståndsbedömning, fritt välja enligt principen att pengarna följer den enskildes val.

Personalen önskar fler alternativ

Att fler alternativ och ökad mångfald inom vård och omsorg kan ha en positiv effekt för patienter och personal är en uppfattning som också delas av dem som arbetar inom vården. Allians för Sverige har bitt TEMO undersöka hur personalen ser på ökad valfrihet och avknoppning (undersökningen presenteras i sin helhet i bilaga 1).

Stort intresse för avknoppningar

Mer än hälften, 58 procent, av dem som idag arbetar med hälsovård, sjukvård, barnomsorg, äldreomsorg eller annan omsorg inom kommun eller landsting skulle vilja delta i avknoppning. 42 procent är av motsatt uppfattning.

Viljan att delta i en avknoppning är lika stor bland kvinnor som bland män. De som är under 30 år är allra mest positiva. Allra starkast är intresset för avknoppning i Norrland, där så många som 70 procent skulle vilja delta.

Avknoppning ger möjlighet att påverka och utvecklas

På frågan vad en avknoppning kan innebära för de anställda så är de vanligaste svaren att den ger större möjligheter att påverka sitt arbete och större möjligheter att utvecklas.

86 procent tror att avknoppning kommer att öka möjligheterna att påverka villkoren i arbetet. Detta är en utbredd uppfattning i alla grupper, men de som är verksamma inom äldreomsorgen och som har kortast utbildning är mer benägna än andra att tycka så.

76 procent anser att avknoppning ökar möjligheterna att påverka hur det egna arbetet skall läggas upp. Även detta är en utbredd uppfattning i så gott som alla grupper, men allra vanligast bland dem som är LO-an slutna, bor i Sydsverige och är verksamma inom barnomsorg.

Nästan lika många, 74 procent, tror att avknoppning kommer öka möjligheterna att utvecklas personligen. Det är en uppfattning som är särskilt utbredd bland LO-an slutna, verksamma inom äldreomsorg och i åldrarna 40-49 år.

Att tjäna mer pengar är mindre viktigt i sammanhanget.

Men innebär också risktagande

Det allra främsta hindret för att knoppa är man inte vill ta ekonomiska risker, det anser 59 procent. Och det är en mer utbredd uppfattning bland kommunanställda kvinnor, verksamma inom äldreomsorg och LO-an slutna.

Nästan lika många, 57 procent, anser att det är säkrare att vara anställda. Även här är kommunalt anställda kvinnor och de som arbetar inom äldreomsorgen överrepresenterade. Ju kortare utbildning desto vanligare är det att avknoppning anses som osäkert jämfört med anställning i offentlig tjänst.

42 procent upplever att mängden av lagar och regler är ett hinder. Det är en mer utbredd uppfattning bland dem över 60 år än bland andra.

Att inte ha tillräckligt med kompetens, för mycket politisk styrning eller att politikerna inte tillåter avknoppning är mindre vanliga hinder för avknoppning.

Politikerna kan göra mycket för att underlätta avknoppning

På frågan vad politikerna skulle kunna göra för att göra det lättare att starta eget menar 64 procent att reglerna borde förenklas och lagarna ses över. Det är en särskilt utbredd uppfattning bland kvinnor som är verksamma inom sjukvården i åldrarna 50 år och uppåt.

Nästan lika många, 62 procent, vill att politikerna skall uppmuntra och stödja dem som startar eget. Det är en betydligt vanligare uppfattning bland LO-anslutna än andra fackanslutna.

Lika många, 62 procent, vill att nystartade företag skall stöttas med rådgivning och coachning. Det är en särskilt utbredd uppfattning bland kvinnor som arbetar inom barnomsorgen och bland dem som är under 30 år, liksom bland LO-anslutna, boende i Sydsverige och de med kortast utbildning.

54 procent tycker att arbetsgivareavgifterna skall sänkas. De som bor i Sydsverige och är i åldrarna 30-39 år är mer benägna att tycka så än andra grupper.

Att bidra med riskkapital och att tillåta fler enskilda företag inom vård och omsorg angavs som mindre viktiga skäl, men är definitivt inte betydelselösa.

Positiva effekter

Det är en utbredd uppfattning att avknoppning leder till högre kvalitet på vården och omsorgen, det tycker så många som 72 procent. Fler som är anslutna till LO än till TCO och SACO tror att kvaliteten skulle öka. Det är också en uppfattning som delas av fler kvinnor än män liksom av fler norrlänningar än andra.

Ännu fler, 83 procent, menar att avknoppning skulle leda till mer arbetsglädje för dem som arbetar i verksamheten. Så många som 91 procent av norrlänningarna tror att avknoppning skulle öka arbetsglädjen. Men det är också fler kvinnor än män som tror att arbetsglädjen skulle öka.

Att knoppa av sin arbetsplats uppfattas som ett lagarbete, något man gör tillsammans, där arbetskamraterna bidrar med olika kompetenser som ger gemensam styrka. För de allra flesta – 78 procent – är det viktigt att arbetskamraterna också vill delta.

Framtidsprogram för kvinnors företagande och välfärdsjobb

För att skapa förutsättningar för en fler välfärdsjobb och välfärdsföretag måste företagsklimatet förbättras. Vi presenterar här ett program för att stimulera kvinnors företagande och för att öppna vård och omsorg för den förbättrings- och förändringskraft som engagerade företagare kan bidra med. Ett antal olika åtgärder krävs för att underlätta för företagande i allmänhet och kanske för att kvinnor ska ta steget att bli företagare i synnerhet. Ingen enskild åtgärd är avgörande för att de målsättningar som vi beskrivit ska kunna förverkligas utan det handlar om att ta ett antal steg åt rätt håll.

Välfärdsutvecklingsråd

Det är av stort värde om anställda inom vård och omsorg får större möjligheter att starta företag och om fler företag vill bidra till att förbättra vård och omsorg. Tröskeln för dem som vill ta över en verksamhet inom välfärdsområdet som idag drivs i offentlig regi ska vara så låg som möjligt.

Erfarenheten från till exempel Stockholms läns landsting under den förra mandatperioden är att det krävs en sammanhållen organisation för att underlätta för anställda att våga ta steget att ta över verksamhet i egen regi. Ett mångfaldskansli inrättades som gav olika typ av stöd – blanda annat förmedlades konsulttjänster – till dem som visade intresse av att ta över en verksamhet. Det här är ett exempel på stöd som bör genomföras på bred front.

Ett annat sätt att underlätta för dem som vill ta över en verksamhet som avknoppas är samla och göra tillgänglig all relevant information via Internet. Helt enkelt skapa en Internet-baserad avknopningslots där all relevant information finns samlad och lättillgänglig.

Vi vill därför skapa ett nationellt välfärdsutvecklingsråd. I rådet bör näringsministern och socialministern ingå och även andra departement, t.ex. utbildningsdepartementet och finansdepartementet bör vara representerat. I det nationella rådet bör också viktiga myndigheter såsom t.ex. Socialstyrelsen, Skatteverket, AMS och Nutek, ingå. Syftet är att det nationella rådet ska samla all relevant kompetens och beslutskraft för att kunna agera som nationell isbrytare för fler välfärdsjobb och fler välfärdsföretag.

Rådet ska ha i uppgift att identifiera hinder och ta bort dessa. Rådet bör också ha ett nationellt ansvar för att samordna arbetet med att öppna vård och omsorg för välfärdsföretag med arbetet i kommuner och landsting. Vi föreställer oss att många kommuner, landsting och regioner kommer att välja att skapa liknande råd på det lokala planet. Välfärdsutvecklingsrådet ska också ansvara för att följa upp verksamheten för att säkerställa att kvaliteten i verksamheten. Rådet ska också bidra med stöd till kommuners och landstings kvalitetssäkringsarbete.

På nationell nivå finns det också anledning att sätta ett mål för välfärdsföretag och välfärdsjobb. Genom nationella mål blir det möjligt att följa upp och utvärdera förändringsarbetet.

Förbättra tillgången till kapital

Det är nödvändigt att förbättra tillgången på kapital för alla företagare. Inte minst har många kvinnliga företagare upplevt att deras möjligheter att få lån är begränsade. Det finns många förklaringar till detta. Kvinnor driver färre företag och har ofta därför mindre erfarenhet som företagsledare. Det finns fortfarande stora skillnader mellan män och kvinnors ekonomiska villkor. Att män äger mer kapital och har högre löner gör att de också har bättre tillgång till lån. Kvinnor är också mer benägna att starta företag inom branscher, framför allt inom servicesektorn, där de tillgångar som kan utgöra säkerheter för lån är mindre.

Ett sätt att förbättra tillgången på kapital för små- och medelstora företag är att staten inför kreditgarantier för banklån till företag. I andra länder, t.ex. Storbritannien, USA och Holland har liknande modeller bidragit till fler företag och ökad sysselsättning. Vi är beredda att pröva en sådan lösning.

Vi vill även pröva möjligheterna att inrätta etableringskonto enligt dansk förebild också i Sverige.

Kontot är avsett för den som vill starta en egen verksamhet. Det danska systemet har funnits sedan 1965 och erfarenheterna är goda. Insättningar på etableringskontot är avdragsgilla vid deklarationen och måste användas till att starta ett nytt företag.

Etableringskontot ger kvinnor möjlighet att förbereda sitt företagande genom att spara ihop till det egna kapital som krävs när man väl tar steget och startar sitt företag.

För att svara på det behov många kvinnor har av att kunna förbereda sin företagsidé väl innan man startar vill Alliansen återinföra de etableringsstipendier som den förra fyrpartiregeringen lanserade. Syftet är att förbättra möjligheten till finansiering av den tid som krävs för att utveckla företagets affärsidé. Stipendiet motsvarade under den förra regeringsperioden 25 000 kronor per person och beviljades av Länsstyrelserna.

De senaste åren har tillgången på både offentligt och privat såddkapital minskat drastiskt. För att möta behovet av såddkapital i det tidiga skedet av kvinnors företagande kommer Alliansen att satsa 50 miljoner kronor årligen på såddfinansiering i form av mikrolån.

Sänk trösklarna för kvinnors företagande

Fyrpartiregeringen 1991-1994 införde ett ambitiöst program för att stimulera kvinnors företagande, och öka kvinnors andel bland företagarna både bland nyföretagarna och företagarna som helhet. Några av de reformerna har levt vidare, men har successivt mattats av, förfuskats eller minskat i omfattning.

Allians för Sverige kommer i regeringsställning att genomföra en ny satsning på kvinnors företagande, som sänker kvinnors trösklar för att starta företag oavsett bransch.

Erfarenheter tyder på att affärsrådgivare och resurscentra spelar en central roll för att öka andelen kvinnor som går från affärsidé till praktiskt företagande. Efter de borgerliga regeringsåren har satsningen på affärsrådgivning successivt minskat. Alliansen avser stärka affärsrådgivningen och att fortsatt satsa på forskning kring kvinnors företagande. För affärsrådgivning kommer Alliansen att avsätta 50 miljoner kronor årligen.

De ojämlika villkoren för företagare och anställda i socialförsäkringarna är ett hinder för att våga ta steget från anställd till företagande. Särskilt drabbar regelverket i föräldraförsäkringen kvinnor som startar och driver företag.

Allra hårdast slår regelverken mot egenföretagare, som har fasta kostnader även vid sjukdom eller föräldraledighet. Egenföretagare drabbas också av reglerna för den tillfälliga föräldrapenningen, vilket leder till att en egenföretagare får lägre ersättning än en anställd när han eller hon är hemma och vårdar sjukt barn. De ojämlika villkoren i socialförsäkringarna gör det svårare för människor med barn att starta företag.

Likvärdiga villkor ska gälla för företagare som för anställda vad gäller sjukpenning, föräldraförsäkring och ersättning vid arbetslöshet. Vi vill pröva möjligheterna att skapa mer likvärdiga villkor för företagare som för anställda vad gäller sjukpenning, föräldraförsäkring och ersättning vid arbetslöshet.

Tröskeln för att ta steget från enskild firma till aktiebolag måste bli lägre. Därför vill Alliansen pröva möjligheterna att förenkla för små och medelstora företag genom att de undantas från revisionsplikten. De flesta andra EU-länderna tillämpar redan idag detta undantag, utom just de nordiska.

För att sänka tröskeln för kvinnor att ta steget till aktiebolagsformen är det angeläget att se över aktiebolagslagen och finna en form där företag som har startkostnader

som understiger de 100 000 som lagstiftningen föreskriver kan få möjlighet att starta med ett lägre startkapital. En sådan reform är särskilt angelägen för tjänsteföretag som ofta har låga startkostnader.

På nationell nivå finns det också anledning att sätta ett mål för kvinnors företagande. Genom nationella mål blir det möjligt att följa upp och utvärdera förändringsarbetet.

Patientmakt och långsiktighet och trygghet för avknoppade aktörer

Alliansen vill flytta makt till den enskilde vårdtagaren, patienten och eleven. Detta ger den enskilde möjlighet att anpassa den offentliga servicen till de egna behoven och bidrar till att säkerställa kontinuitet och en mångfald av utövare inom offentligt finansierade välfärdsverksamheter.

Den mångfald, trygghet och kontinuitet som valmöjligheten för den enskilde medför i välfärdssektorn är viktig även för företagen och deras anställda. En avknoppad verksamhet bör kunna överblicka framtiden. Förutom att den enskildes val i större utsträckning får styra, så bör också andra förändringar göras. Längre kontrakt än vad som ofta är fallet idag ska kunna tecknas för avknoppad verksamhet. En avknoppad verksamhet som utför exempelvis offentligt finansierad vård ska också kunna få en förlängning av sitt kontrakt om man sköter verksamheten på ett effektivt och kvalitativt sätt. Kontinuitetsaspekten bör också spela större roll vid en förnyad upphandling av verksamheten, vilket också ger möjlighet till större långsiktighet och trygghet för dem som väljer att ta steget och satsa på en avknoppning.

Välfärdsföretag och välfärdsjobb för framtiden

Valfriheten var länge förbehållen den som hade råd att söka sina alternativ utanför landets gränser eller hos de företag som tilläts verka utanför den offentliga sektorn. Svensk valfrihet var få förunnat.

Under tidigt nittital öppnades successivt delar av verksamheter tidigare förbehållna producenter inom offentlig sektor för alternativ, drivna i enskild regi. Efter årtionden av stängda marknader startade en rörelse för ökad valfrihet som inte kan beskrivas som något annat än en revolution, vars kraft fortfarande präglar vårt samhälle, och kan ses i barnomsorgens många småföretag eller i de nya friskolorna.

Principen att mångfald, konkurrens och tolerans för banbrytande nytänkande ständigt driver utvecklingen framåt – till gagna för både brukare och producenter – får dock fortfarande inte råda i flera av de allra mest betydelsefulla tjänster som människor behöver och vill ha i sin vardag.

Danmark har – med svenska valfrihetsreformer från nittioalet som förlaga – valt en motsatt väg än Sveriges nuvarande. Genom ”Frit valg” planeras allt större delar av offentligt finansierad, men privat producerade, välfärd erbjudas befolkningen. Beroende av behov och önskemål får brukarna själva välja sin välfärd.

Valfrihetslösningar ger möjlighet till ökat nyföretagande i välfärdssektorn. Nya företag, oftast drivna av kvinnor, kommer att skapa mer välfärd för pengarna, mer mångfald i utbudet och fler alternativa arbetsgivare i välfärdssektorn.

Att våga ta steget och starta egen verksamhet handlar förvisso om möjligheter till stöd och förutsättningar att få finansiering. Men det är svårt att bortse från att attityder, självbild och förväntningar också spelar stor roll. Eftersom vi är övertygade om att det finns förutsättningar för en kraftig jobbtillväxt i entreprenörsägda företag är det viktigt se till att skapa grunden för ett land med många potentiella entreprenörer – både bland kvinnor och bland män. Erfarenheter visar de som växer upp i en miljö bland entreprenörer i betydligt större utsträckning än andra själva startar företag.

När EU-kommissionen jämförde attityderna till eget företagande i de olika medlemsländerna hamnade Sverige långt ner. Bara drygt 30 procent av de tillfrågade skulle hellre vilja vara företagare än anställda och över 60 procent hade aldrig ens kommit på tanken att bli företagare.

Människors grundattityder och livsval formas tidigt. Eget företagande borde kunna vara ett lika intressant och naturligt framtidsval som en anställning för nya generationer. Kunskaper om entreprenörskap och eget företagande måste integreras i skolutbildningen och att elever tidigt ska få möjlighet att prova på eget företagande.

Olika insatser för att sprida kunskaper om företagande bland unga visar att det är möjligt att intressera fler människor för att bli företagare. Tio år efter att projektet ”Ung företagsamhet” startades för att intressera gymnasieelever för nyföretagande hade vart femte deltagare ett eget företag med i genomsnitt sex anställda. Föreningen Snilleblixarna, som arbetar för att stimulera företagande bland grundskoleelever, är ett bra exempel. Just den här typen av initiativ är nödvändiga för att fler ungdomar ska se sig själva som företagare – och våga ta steget att starta företag.